Groningen

Er waren lange gesprekken aan vooraf gegaan, tijdens wandelingen door Groningen en omgeving. Albracht haalde er in 1917 enkele herinneringen aan op. De vrienden hadden gefilosofeerd over de (on-)mogelijkheid van een perpetuum mobile op een bankje in het Sterrenbos, waarbij ze met een stok wiskundige figuren tekenden in het zand. Andere onderwerpen waren de erfelijkheidsleer en de werking van de in Amerika door Edison uitgevonden telefoon. De nieuwe Zuiderbegraafplaats, 'buiten de Herepoort' gaf aanleiding tot bespiegelingen over de sterfelijkheid, en de verklaring daarvan vanuit medische en theologische invalshoek. 'Buiten de Boteringepoort'[25] hadden ze het 'studentenpad' afgewandeld, en daar een preek besproken van Bavinck. En bij de ingang van het oude 'jodenkerkhof' op de wallen achter de Bloemsingel[26] hadden ze zich geërgerd aan een neergekalkte antisemitische tekst. Ze hadden er onder geschreven, in een variant op Romeinen 11:26: 'Eens zal gansch Israël zalig worden.'[27] Schoolland werd door Albracht aangespoord om studie te maken van Kuypers opvattingen over christelijk universitair onderwijs. Hij kreeg een meer rechtstreeks contact met het VU-milieu toen hij in 1881 in het Duitse Bad Godesberg mr. J.C. Fabius ontmoette. Deze artillerieofficier en 'principieel Calvinist'[28], was een broer van hoogleraar rechten D.P.D. Fabius.[29]

Schoolland had in 1877 de bevestiging van zijn Kamper jaargenoot Auke van der Veen meegemaakt, tot predikant in Midwolda (Oldambt). Hij had zich bij die gelegenheid bezorgd afgevraagd wat er terecht zou komen van hemzelf.[30] Albracht was jaar in jaar uit ambtsdrager, afwisselend als diaken en als ouderling. Aangezien hij daartoe gekozen moest worden, sprak daar vertrouwen uit van de overige manslidmaten. Zo bezocht hij gemeenteleden van alle rangen en standen in de aan hem toevertrouwde wijk (kluft). Hij hechtte aan een krachtig gereformeerd principe, en wilde dat ook bewaakt zien. Toch was zijn visie op andere kerken zeker niet eenzijdig negatief. Bij de baptisten was de meesterknecht van de boekbinderij, Van Duinen, aangesloten. Albracht beschreef zijn contact met hen als 'zeer broederlijk', hij kon met hen spreken én bidden.[31] Bijzondere waardering voelde hij voor de doorwerking van de idealen van het Réveil. Speciaal de (Waalse) hervormde gemeente ontwikkelde in de stad Groningen indrukwekkende staaltjes van locaal sociaal initiatief.[32] Een voorbeeld was het hervormde jeugdopvanghuis aan de Tuinstraat[33], een initiatief van jkvr. Magdalena Wilhelmina de Ranitz en jkvr. Frederique Louise Wilhelmine Marie de Savornin Lohman.[34] Toen jonkvrouw De Ranitz in 1918 overleed, herdacht Albracht haar als 'een edele, hoogstaande figuur'.[35] Toch bleef zorg voor het eigen beginsel ge-

[25] Eind jaren zeventig werd het bouwwerk gesloopt. De Boteringepoort had zijn functie verloren toen Groningen in 1874 haar status als vestingstad verloor. Cf. Jonn van Zuthem, 'Een samenleving met schakeringen', in: M.G.J. Duijvendak e.a. (red.), *Geschiedenis van Groningen* III (nieuwste tijd-heden), Zwolle 2009, 123-206.

[26] Cf. *De joodse inwoners van de stad Groningen en omstreken 1549-1945 en hun begraafplaatsen aldaar* 1 (1549-1870), uitgave Mr. J.H. de Vey Mestdaghstichting, Groningen 2001, 398 e.v. Uit zijn jeugd in Ureterp kende Schoolland de joodse predikant Eliëzer Kropveld (1840-1920), vanaf 1875 een van de leden van de commissie voor de zending onder Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerk.

[27] F.J. Albracht aan K. Schoolland, Groningen 23 januari 1917.

[28] K. Schoolland aan F.J. Albracht, Grand Rapids 25 april 1924.

[29] J.P. de Vries, 'Damme Paul Dirk Fabius', in : George Harinck, Wim Berkelaar, Albert de Vos en Lodewijk Winkeler (red.), *Christelijke Encyclopedie* I, Kampen 2005, 556-557.

[30] Marian Schoolland, *A goodly heritage*, Grand Rapids 1957, 40-41. Cf. Jaap van Gelderen en Frans Rozemond (red.), *Gegevens betreffende de Theologische Uni-*